

zobowiązanie nr 11

Wpłynęło dnia 8.04.2010
Nr 1525 zał.
Przydzielono

Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze

(d. Ornitologiczne)
ORGANIZACJA POŻYTKU PUBLICZNEGO

ul. Wąska 13, 71 - 415 Szczecin

e-mail: ztp@home.pl www.ztp.org.pl

Nr r-ku: PKO BP I O/Szczecin 70102047950000940200833145

Nr KRS 0000115468

REGON 810681817

NIP 852-14-00-870

Szczecin, 06.04.2010

Sz. P.

Dorota Janicka
Regionalny Konserwator Przyrody
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
ul. Jagiellońska 32
70-382 Szczecin

dotyczy: inwestycji polegającej na budowie fermy nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń.

Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze, po zapoznaniu się z Raportem o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia pn. Ferma nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10, obręb Stare Objezierze, gmina Moryń, oraz uczestnictwie w rozprawie administracyjnej otwartej dla społeczeństwa w ww. sprawie (27.03.2010 r. w Miejskim Ośrodku Kultury w Moryniu) przedstawia swoje negatywne stanowisko odnośnie planowanej inwestycji. Do naszego stanowiska dołączamy opinie ekspertów:

- Pawła Plucińskiego (Klub Przyrodników, opiekun Ostoi Cedyńskiej i Doliny Dolnej Odry z ramienia Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków),
- Michała Żmihorskiego (Muzeum i Instytut Zoologii PAN, opiekun Ostoi Cedyńskiej i Doliny Dolnej Odry z ramienia Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków)

oraz

- Dominika Marchowskiego i Łukasza Ławickiego (Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze, opiekun Ostoi Cedyńskiej i Doliny Dolnej Odry z ramienia Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków).

Zwracamy także uwagę, że planowana inwestycja jest niezgodna z zapisami projektu planu ochrony dla OSO Natura 2000 PLB320003 Dolina Dolnej Odry (Wysocki i in. 2009).

Omawiana inwestycja ma być zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie 2 obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: PLB320003 Dolina Dolnej Odry i PLB320017 Ostoja Cedyńska, będących jednocześnie ostojami ptaków o randze europejskiej (odpowiednio: PL005 i PL008 – Sidło i in. 2004). Obszary te zostały powołane dla ochrony lęgowych oraz migrujących i zimujących ptaków, dla których obie ostoje pełnią kluczową rolę w skali Polski w celu zachowania występujących tam gatunków ptaków. W myśl art. 33 obowiązującej obecnie ustawy o ochronie przyrody na tego typu obszarach wszelkie działania mające szkodliwy wpływ na otaczające środowisko powinny być zabronione: „Zabrania się podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w istotny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000”. Działaniem mogącym w istotny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki zwierząt, a w

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy norek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

OPINIA

Znaczenie dla awifauny obszarów Natura 2000: PLB320003 Dolina Dolnej Odry i PLB320017 Ostoja Cedyńska

Awifauna obu ostoi poznana jest w stopniu zadowalającym, dzięki regularnym badaniom prowadzonym tu dość intensywnie w ostatnich latach (np. Kajzer i Ławicki 2005, Ławicki 2007, Ławicki i in. 2009, Wysocki i in. 2009, Kalisiński w druku, Ławicki i in. w druku).

W ostoi Dolina Dolnej Odry stwierdzono występowanie 252 gatunków ptaków, w tym 172 lęgowych. Występują tu 63 gatunki z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, z tego 35 gatunków jest tu lęgowych. Dodatkowo stwierdzono w ostoi gniazdowanie 22 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Dolina Dolnej Odry stanowi jedną z 10 najważniejszych w kraju ostoi lęgowych dla: łabędzia niemego, krakwy, bąka, kani czarnej, kani rudej, bielika, błotniaka stawowego, sokoła wędrownego, kropiatki, derkacza, żurawia, kszczyka, rybitwy białoczelnej, rybitwy czarnej, podróżniczka i brzęczki. Kluczowa w skali Polski ostoja dla migrujących i zimujących ptaków wodno-błotnych, których zgrupowania przekraczają 150 000 os. wiosną oraz 50 000 os. jesienią i zimą (głównie: gęsi, łabędź krzykliwy, rożeniec, świstun, czernica, ogorzałka, nurogęś, bielaczek, żuraw, mewa mała).

Ostoja Cedyńska to obszar o dużym znaczeniu dla migrujących żurawi oraz gęsi zbożowych i białoczelnych, a także regionalnie ważne lęgowisko bielika i kani rudej. W ostoi stwierdzono 177 gatunków ptaków, w tym 150 lęgowych. Występuje tu 35 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, z tego 30 tu gniazduje. Ponadto 9 gatunków stwierdzonych w Ostoi Cedyńskiej znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Literatura:

- Kajzer Z., Ławicki Ł. 2005. Gniazdowanie ohara *Tadorna tadorna* na Pomorzu Zachodnim w roku 2004. *Notatki Ornitologiczne* 46: 223-231.
- Ławicki Ł. 2007. Gniazdowanie ostrygojada *Haematopus ostralegus*, sieweczki obrożnej *Charadrius hiaticula* i rybitwy białoczelnej *Sternula albifrons* w dolinie dolnej Odry. *Chrońmy Przyrodę Ojczyzną* 63, 5: 66-73.
- Ławicki Ł., Guentzel S., Jasiński M., Kajzer Z., Żmihorski M. 2009. Awifauna lęgowa Doliny Dolnej Odry. *Notatki Ornitologiczne* 50: 268-281.
- Wysocki D., Ławicki Ł., Guentzel S., Jasiński M., Kajzer Z., Kaliciuk J., Żmihorski M., Ziarnek K., Śmietana P., Durkowski T., Freino H., Ostach T. 2009 msc. *Operaty szczegółowe wraz z projektem planu ochrony dla Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Odry PLB320003 w województwie zachodniopomorskim*. Zachodniopomorskie Konsorcjum Przyrodnicze, Szczecin.
- Kalisiński M. (w druku). Ostoja Cedyńska. W: Wilk T., Krogulec J., Chylarecki P., Jujka M. (red.). *Ostoje ptaków o znaczeniu europejskim w Polsce*. OTOP, Warszawa.
- Ławicki Ł., Guentzel S., Jasiński M., Kajzer Z., Czeraszewicz R., Oleksiak A., Żmihorski M., Marchowski D. (w druku). Dolina Dolnej Odry. W: Wilk T., Krogulec J., Chylarecki P., Jujka M. (red.). *Ostoje ptaków o znaczeniu europejskim w Polsce*. OTOP, Warszawa.

Opracował:

Łukasz Ławicki

OPINIA

Potencjalny negatywny wpływ norki amerykańskiej na gatunki ptaków, dla których powołano OSO Dolina Dolnej Odry PLB320003

Badania nad wpływem norki amerykańskiej *Mustel vison* trwają w Europie już od lat. Stwierdzono w nich jednoznaczny negatywny wpływ działalności tego gatunku na populacje rodzimych gatunków ptaków (Bartoszewicz 2003, Ferreras i MacDonald 1999). Gatunek ten ze względu na swoją wszechstronność jest zagrożeniem dla ptaków zajmujących praktycznie wszystkie nisze ekologiczne. Jednak grupą najbardziej zagrożoną są ptaki wodno – błotne (Ferreras i MacDonald 1999). Szczególnie negatywny wpływ norki amerykańskiej zarejestrowano dla gatunków gnieźdzących się kolonijnie na wyspach (Clode i Macdonald 2002, Meier 2005). Ma to szczególne znaczenie w przypadku obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Odry PLB32003, gdyż tu właśnie w odległości niespełna 15 km zlokalizowana jest duża kolonia ptaków wodnych. Na jednej wyspie gniazdują tu obok siebie: śmieszka *Larus ridibundus*, mewa pospolita *Larus canus*, mewa srebrzysta *Larus argentatus*, mewa czarnogłowa *Larus melanocephalus*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*, sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*, ohar *Tadorna tadorna* i krwawodziób *Tringa totanus*. W przypadku śmieszki, mewy czarnogłowej, rybitwy rzecznej i białoczelnej oraz ohara (gatunki z Załącznika I DP i PCKZ) są to najważniejsze ich lęgowiska na całym Pomorzu Zachodnim. Dotarcie do ww. kolonii przez norki amerykańskie, które uciekły z fermy jest tylko kwestią czasu. W przypadku znalezienia się drapieżników na wyspie jeden osobnik jest w stanie wyrządzić poważne straty w kolonii, w ekstremalnych przypadkach sięgające nawet 100% populacji. Nordström i in. (2003) prowadzili badania nad wpływem norki amerykańskiej na populacje ptaków kolonijnych na wyspach na Bałtyku. Wykazali oni zupełny zanik gatunków takich jak np. alka *Alca torda* i nurnik *Cephus grylle* na wyspach, na których pojawiła się norka amerykańska.

Ponadto pojawienie się norki amerykańskiej ma również wpływ na inne grupy zwierząt. Skivnisson (1979) wykazał w swoich badaniach negatywny wpływ norki amerykańskiej na rodzime gatunki ryb, a także na rodzime ssaki, skorupiaki i płazy na Islandii, w Szwecji i Anglii. W wielkiej Brytanii wykazano negatywny wpływ norki amerykańskiej i drastyczny spadek liczebności populacji karczownika ziemnowodnego *Arvicola terrestris* (Woodroffe i in. 1990, Rushon i in. 2000, Telfer i in. 2001). Gatunek ten wymarł już w wielu regionach Wysp Brytyjskich, a tamtejsi przyrodnicy realizują wielomilionowe projekty ochrony karczownika.

W krajach europejskich zanotowano również negatywny wpływ norki amerykańskiej na rodzime drapieżniki poprzez konkurencję pokarmową. Widoczne jest to przede wszystkim w przypadku najbardziej spokrewnionej norki europejskiej *Mustela lutreola*, w miejscach gdzie jeszcze występuje np. w Estonii (EU LIFE projekt Kull 2005). Zjawisko to zanotowano również w przypadku tchórza *Mustela putorius* i wydry *Lutra lutra* (Hammershoj 2004).

Literatura

Bartoszewicz, M. 2003. PhD thesis - Wpływ norki amerykańskiej (*Mustela vison*) na ptaki wodne i strategia ich ochrony w Parku Narodowym "Ujście Warty". Institute of Nature Conservation Polish Academy of Science. Poland.

OPINIA

Krytyczne uwagi do Raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia pn. Ferma nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10, obręb Stare Objezierze, gmina Moryń, opracowany przez firmę EKO-PARTNER S.C. pod kierunkiem mgr inż. Krzysztofa Matuszczaka.

1. Autor Raportu stwierdza:

„Najbliżej położonym obszarem Natura 2000 jest obszar o nazwie Ostoja Cedyńska o kodzie PLB 320017. Analiza wartości przyrodniczej przedmiotowego obszaru i jego zagrożeń omówiona we wcześniejszej części przedmiotowego obszaru oraz lokalizacji, technologii i oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia pozwala na stwierdzenie, iż omawiane przedsięwzięcie z uwagi na swoją lokalizację, charakter i ograniczony obszar oddziaływania (lokalny), nie będzie negatywnie wpływało na stan zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz cennych roślin i zwierząt dla których został ustanowiony w/w obszar sieci NATURA 2000.”

oraz:

„Wokół przedmiotowej działki zlokalizowane są głównie grunty rolne, ponadto grunty zakrzewione i zadrzewione, pastwiska i łąki, przy wschodniej granicy przedsięwzięcia zlokalizowany jest ciek powierzchniowy –rów”

Tymczasem:

W bliskim sąsiedztwie – 250 m na południe od działki rozciąga się bardzo cenny przyrodniczo rejon stawów i rozlewisk rzeki Słubi przez ekspertów zaproponowany do ochrony jako użytek ekologiczny¹:

Forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny
Symbol i lokalizacja na mapie	UE-9 E-H 7-9
Lokalizacja	Użytek ten znajduje się na zachód od Morynia. Najbliższa miejscowość to Moryń-Dwór, a użytek leży od niej 300 m na północ.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona miejsc rozrodu wielu gatunków płazów i ptaków wodno-błotnych.
Opis walorów przyrodniczych obiektu	Duży kompleks stawów rybnych utworzonych na rzece Słubi. Towarzyszą mu szuwały trzcinowe, a miejscami zadrzewienia wierzbowe i olsowe. Jednocześnie są to ostoje ptactwa wodno-błotnego, płazów i ssaków.
Ocena walorów	Stanowi bardzo cenny i atrakcyjny obiekt przyrodniczy. Łącznie zaobserwowano tam aż 39 gatunków kręgowców lądowych (12 reprezentuje herpetofaunę, 22 awifaunę, a 3 teriofaunę), które się tam rozmnażają.
Dyrektywa siedliskowa	Spośród płazów z zał. II występuje tam kumak nizinny, a ze ssaków wydra; ponadto stwierdzono, odpowiednio 4 i 3 gatunki płazów z zał. IV i V.
Dyrektywa ptasia	Do gatunków z zał. I tam lęgających się należą: bąk, błotniak stawowy, żuraw, rybitwa rzeczna (4-7 par), r. czarna (4 pary), zimorodek i gąsiorzek (5-8 par); z zał. II gniazduje tam 9 gatunków (w tym 12-16 par gęgaw, kolonia śmieszki licząca 24 pary).
Konwencja berneńska	Herpetofauna, która figuruje w II załączniku tej konwencji, jest reprezentowana przez kumaka nizinnego, grzebiuszkę ziemną, ropuchę szarą, ropuchę zieloną, rzekotkę drzewną, żabę jeziorową i ż.

¹ Waloryzacja przyrodnicza gminy Moryń, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, 2007.

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy norek o obszarze 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

	moczarową, oprócz płazów z tego załącznika spotkano jeszcze wydrę; dalsze 4 gatunki płazów, zaskroniec oraz rzesorek rzeczek spośród teriofauny znajdują się w III załączniku. Awifauna, która łącznie się na tym użytku i jest wymieniana w II załączniku to: bąk, błotniak stawowy, żuraw, rybitwa rzeczna, r. czarna, zimorodek, świerszczak, brzęczka, trzciniak, remiz i gąsiorek. Ponadto spośród ptaków wymienianych w III załączniku licznie łącznie się perkozek (5-9 par) i perkoz dwuczuby (8-12 par).
Zagrożenia	Zagrożenia stanowią - zmiana stosunków wodnych i siedlisk (także nieco dalszego otoczenia), zanieczyszczenia powierzchniowe spływające wraz z wodą.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Zachowanie panujących tam stosunków wodnych oraz charakteru tamtejszych siedlisk. Powołanie użytku ekologicznego i uwzględnienie go w planie zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przy wschodniej granicy przedsięwzięcia brak jest cieków powierzchniowych, tylko jest to podziemny przepust rzeczki, którym czysta woda z kompleksu jezior Klępicz, Stare Objezierze i Nowe Objezierze odpływa do rzeki Słubi. Przepust przeprowadzony jest przez przepuszczalny grunt żwirowy i posiada liczne studzienki, w większości uszkodzone. Stanowi on szlak migracyjny wykorzystywany przez liczne płazy w tym chronione (m. in.: ropucha szara *Bufo bufo*, traszka zwyczajna *Tritulus vulgaris*), oraz ssaki: bobra *Castor fiber* i wydrę *Lutra lutra* – gatunki objęte prawną ochroną w prawie polskim i Unii Europejskiej (wymienione w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej) oraz miejsce schronienia nietoperzy (wszystkie gatunki nietoperzy są prawnie chronione). Ucieczki norek, transmisja patogenów przez szczury, niekontrolowane spływy powierzchniowe (np. podczas ulewnych deszczy) stanowią zagrożenie parazytologiczne i bakteriologiczne populacji tych ssaków.

2. Autor Raportu stwierdza:

„Na terenie planowanej fermy i w jej najbliższym sąsiedztwie brak jest pomników przyrody żywej i nieożywionej. Nie występują rośliny chronione i siedliska zwierząt chronionych oraz obszary Natura 2000.”

oraz:

„Bezpośrednie na terenie planowanej inwestycji nie występują tereny zielone wymagające ochrony.”
a dalej:

„Planowane przedsięwzięcie nie będzie kolidować z istniejącą szatą roślinną.”

Tymczasem:

W obrębia samej działki 188/10 stwierdzono płaty trzech siedlisk Natura 2000 wymienione w tzw. „Dyrektywie Siedliskowej”, czyli Dyrektywie Unii Europejskiej 92/43/EEC:

1. **6210 Murawy kserotermiczne** rozwinięte jako nieduże płaty muraw ostnicowych *Potentillo arenariae* - *Stipetum capillatae*.
2. **6120 Ciepłolubne śródłądowe murawy napiaskowe**: płaty zdominowane przez tymotkę Boehmera *Phleum phleoides* i kostrzewę owczą *Festuca ovina*.
3. **91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe**: płat podzespołu *Ficario-Ulmetum minoris violetum odoratae* – wiązowo-jesionowy łęg fiołkowy z pomnikowym okazem (obwód blisko 400 cm) dębu szypułkowego *Quercus robur* rozwinął się w środkowo- wschodniej części działki w niewielkiej enklawie leśnej.

Na Polsce ciąży obowiązek ochrony powyższych siedlisk nałożony „Dyrektywą Siedliskową” Unii Europejskiej!

W płacie muraw kserotermicznych w południowej części działki występuje kilkanaście kęp ostnicy włosowatej *Stipa capillata*, prawnie chronionego, cennego gatunku stepowego. W płatach muraw kserotermicznych i ciepłolubnych muraw napiaskowych w południowej części działki 188/10 występuje kilka innych rzadkich na Pomorzu Zachodnim gatunków kserotermicznych, w tym:

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy norek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

pięciornik piaskowy *Potentilla arenaria*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianoum* i tymotka Boehmera *Phleum phleoides*.

Planowana inwestycja niewątpliwie zniszczyłaby powyższe siedliska i gatunki poprzez bezpośrednie niszczenie oraz zeutrofizowanie siedlisk.

Ponadto w odległości zaledwie 280 m na południowy wschód od projektowanej inwestycji znajduje się pomnik przyrody: Skupienie drzew sosny kosodrzewiny *Pinus mugo*.

3. Autor Raportu stwierdza:

„Nasadzone zostaną 2 pasy krzewów gatunku śliwa ałycza w odstępach pasów 1,5-2,0 m oraz przy zachowaniu odległości między sadzonkami 0,3-0,5 m/sadzonki 2-3 letnie/.Pozostałą część pasa zieleni obsadzona zostanie drzewami gatunku: topola /forma pienna/ o odległości od nasady szyjki korzenia do I rozwidlenia 1,5-2,0 m lub robinia akacja /forma naturalna/ o odległości od nasady szyjki korzenia do pierwszego rozwidlenia 1,0-1,5 m. Drzewa należy nasadzać w odstępach co 4,0 m. Ilość rozwidleń w zastosowanych sadzonkach min. 3.”

Tymczasem:

Nasadzenia gatunków ekspansywnych drzew i krzewów (robinia akacja *Robinia pseudoacacia*, ałycza *Prunus cerasifera* var. *divaricata*) w bezpośrednim sąsiedztwie projektowanej ostoi siedliskowej sieci Natura 2000 „Wzgórza Moryńskie” ewidentnie negatywnie wpłynie na główny podmiot ochronny tego obszaru – murawy kserotermiczne, dla których największym lokalnym zagrożeniem jest ekspansja siewek robinii i gatunków z rodzaju *Prunus*, a co za tym idzie zacienienie, zmiana stosunków wodnych i chemizmu gleby. Dla zachowania walorów ostoi „Wzgórza Moryńskie” bezwzględnie należy zrezygnować z wszelkich zalesień w samej ostoi i jej bliskim sąsiedztwie.

Zagrożenie przyrodnicze ze strony gatunków obcych zauważa sam autor raportu na stronie 45 raportu w opisie zagrożeń dla Ostoi Cedyńskiej:

„Obserwuje się ekspansję zawleczonych kilku gatunków roślin (robinia akacja...”

4. Autor Raportu stwierdza:

„Podczas przeprowadzonej wizji terenu nie zaobserwowano wyrażen kultury ludzkiej na powierzchni ziemi łączącej w sobie elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego.”

Tymczasem:

W południowej części działki występują kurhany otoczone kręgami kamiennymi, prawdopodobnie o znaczeniu kultowym, religijnym. Kręgi tworzą ogromne głązy (często kilkumetrowych obwodów) warte ochrony w formie pomnika przyrody nieożywionej. Planowana inwestycja ewidentnie koliduje z kultowym, religijnym charakterem tego miejsca, zakrawając o profanację i utrudni zbadanie jego genezy i właściwą ochronę. Przed ewentualnym rozpoczęciem inwestycji należy dokonać rozpoznania archeologicznego obiektu.

5. Autor Raportu stwierdza:

„15. W celu zapobiegania, ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko inwestor przewiduje przedsięwziąć, co następuje: ...

- ... W zakresie powietrza atmosferycznego/ emisji odorów :
- ✓ ...zastosowanie odpowiedniego systemu wentylacji (naturalna - grawitacyjna) w pawilonach hodowlanych,
- ✓ prawidłowe zaprojektowanie pawilonów hodowlanych i klatek (tj. stworzenia odpowiedniego mikroklimatu w klatkach) z uwzględnieniem przeważających kierunków wiatru dla poprawienia przepływu powietrza”

Tymczasem:

Są to rozwiązania techniczne podejmowane w celu obniżenia stężenia szkodliwych domieszek gazowych w obrębie fermy, a co za tym idzie usprawnienia działania hodowli i zmniejszeniu dyskomfortu pracy w obiekcie, a nie w celu zapobiegnięcia negatywnym oddziaływaniom na środowisko i nie mają z nim żadnego logicznego związku. Odnoszenie ich do wpływu na środowisko jest próbą manipulacji faktami.

6. Autor Raportu stwierdza:

- ✓ „usytuowanie płyt na odchody zwierzęce w bezpośrednim sąsiedztwie części hodowlanej, z dojazdem z drogi utwardzonej bocznej i poza strefą uciążliwości zapachowej od siedzib ludzkich – po stronie zawietrznej względem najbliższej osady ludzkiej.”
oraz:
- ✓ „usytuowanie pawilonów hodowlanych z uwzględnieniem kierunków wiatrów najkorzystniejszych pod kątem lokalizacji zabudowań mieszkalnych- usytuowanie pawilonów po stronie zawietrznej względem najbliższej osady ludzkiej;”

Tymczasem:

Sformułowanie: „po stronie zawietrznej względem najbliższej osady ludzkiej” wprowadza w błąd i sugeruje, że odory nie będą wędrować z wiatrem w kierunku najbliższej osady. Stwierdzenie, że jest to układ najkorzystniejszy pod kątem lokalizacji zabudowań mieszkalnych jest rażąco nieprawdą. Z różny wiatrów przedstawionej w raporcie wynika, że w regionie dominują wiatry południowo-zachodnie, więc odory i zanieczyszczenia z fermy wiatr będzie niósł dokładnie w kierunku najbliższej osady (Skotnica) i wykorzystywanego przez dzieci i młodzież ośrodka jeździeckiego, a dalej w kierunku miasteczka Moryń. Lokalizacja planowanej fermy znajduje się po nawietrznej stronie osady z ośrodkiem jeździeckim i miasteczka.

A stwierdzenie:

„Mając na względzie odległość projektowanej fermy od zabudowań mieszkalnych (ponad 500 m na północny zachód – miejscowość Moryń)...”

Jest nieprawdziwe, gdyż wspomniane zabudowania znajdują się ok. 500 m na wschód (!) od planowanej inwestycji. A co za tym idzie stwierdzenia że:

- Projektowane przedsięwzięcie realizowane będzie z dala od istniejących zabudowań mieszkalnych;
 - Wybrana przez inwestora technologia hodowli oraz rozwiązania projektowe (m.in. usytuowania wiat i płyty obornikowej) pozwalają ograniczyć do minimum wpływ przedsięwzięcia na środowisko nieprzyjemnych zapachów oraz zanieczyszczeń do powietrza;
- są niezgodne z prawdą.

7. Autor Raportu stwierdza:

„przy bezawaryjnym przebiegu projektowanego przedsięwzięcia oraz prowadzeniu procesów technologicznych zgodnie z wymogami ochrony środowiska, przedsięwzięcie nie będzie ujemnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego i nie zaburzy harmonii przyrodniczej istniejącej między nimi zarówno na etapie jego realizacji, eksploatacji i likwidacji.”

Tymczasem:

Autor zakładając bezawaryjność nie rozważa konsekwencji złej lokalizacji przedsięwzięcia w przypadku awarii, której prawdopodobieństwo zawsze należy brać pod uwagę oceniając oddziaływanie na środowisko jakiegokolwiek inwestycji.

8. Autor Raportu w rozdziale:

10. OPIS PRZEWIDYWANYCH DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Stwierdza między innymi:

„Niemniej jednak w celu zapobiegania, ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko inwestor przewiduje przedsięwzięć, co następuje:

- W zakresie gospodarki wodno ściekowej:
 - ✓ wody opadowe lub roztopowe z terenów utwardzonych oczyszczane będą w separatorze substancji ropopochodnych i w odstojniku ;
 - ✓ ścieki bytowe magazynowane będą w szczelnych zbiornikach bezodpływowych;

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

- ✓ separatory i zbiorniki na ścieki będą pod stałym dozorem służb użytkownika przedmiotowej inwestycji i będą okresowo monitorowane w celu kontrolowania ich sprawności technicznej;

oraz:

- ✓ „stosowane będą urządzenia i pojazdy sprawne technicznie.”
- ✓ „prowadzenie gospodarki odpadami (magazynowanie i dalsze zagospodarowanie) zgodnie z obowiązującymi przepisami ;”
- Odpady magazynowane będą z zachowaniem przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Zgodnie z obowiązującymi przepisami p.poż – magazyny i sektory do magazynowania odpadów wyposażone będą w stosowny sprzęt gaśniczy.
- Czas magazynowania w/w odpadów nie będzie przekraczał terminów magazynowania odpadów, określonych w art. 63 ust.1 i 3 ustawy o odpadach.
- ✓ Przekazywanie odpadów wyłącznie odbiorcom posiadającym, stosowne na ich zagospodarowanie, zezwolenia o ile takie zezwolenie będzie wymagane;”

Tymczasem:

Autor niniejszym sugeruje, że są to działania dodatkowe, mające charakter kompensacji przyrodniczej działań zapobiegających czy łagodzących (mitygujących), tymczasem są to rozwiązania podstawowe, obligatoryjne, wymagane prawem i nie mające znamion działań kompensacyjnych.

9. Autor Raportu stwierdza:

„Przy opracowywaniu niniejszego raportu nie napotkano trudności wynikających z niedostatków techniki lub współczesnej wiedzy.”

A w innym miejscu:

„Do analizy rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu (graficznego przedstawienia rozkładu stężeń zanieczyszczeń do powietrza) potrzebne są dane emitorów, których nie da się określić w przypadku przedmiotowej instalacji - fermy nerek. Emisja z procesów przedmiotowej hodowli nerek jest bowiem emisją niezorganizowaną, bez emitorów wprowadzających zanieczyszczenia do powietrza. Nie ma zatem możliwości w przypadku tego typu przedsięwzięcia dokonania analizy graficznej rozprzestrzeniania zanieczyszczeń do powietrza.”

W ten sposób sam sobie zaprzeczając. Zgodnie z obowiązującą w prawodawstwie Unii Europejskiej zasadą przezorności wszelkie niejasności, wątpliwości zawsze rozstrzyga się na korzyść przyrody!

10. Autor Raportu stwierdza:

Najbliżej położonym obszarem Natura 2000 jest obszar o nazwie Ostoja cedyńska o kodzie PLB 320017. Analiza wartości przyrodniczej przedmiotowego obszaru i jego zagrożeń omówiona we wcześniejszej części przedmiotowego obszaru oraz lokalizacji, technologii i oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia pozwala na stwierdzenie, iż omawiane przedsięwzięcie z uwagi na swoją lokalizację, charakter i ograniczony obszar oddziaływania (lokalny), nie będzie negatywnie wpływać na stan zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz cennych roślin i zwierząt dla których został ustanowiony w/w obszar sieci NATURA 2000.

Tymczasem:

Pobieżna, a przez to błędna analiza wartości przyrodniczej przedmiotowego obszaru została wykonana w karygodnie niedbały sposób, prawdopodobnie bez uprzedniego monitoringu przyrodniczego. Badający przeoczył rzadkie i chronione gatunki roślin oraz siedliska Natura 2000 występujące na terenie planowanej inwestycji. Przeoczył także fakt żerowania i gniazdowania w obrębie planowanej inwestycji cennych i chronionych gatunków ptaków, w tym dwóch gatunków zamieszczonych w I załączniku Dyrektywy Ptasiej i chronionych prawem europejskim. Nie wziął pod uwagę przebiegającego w bezpośrednim sąsiedztwie ciekłu podziemnego, stanowiącego lokalny korytarz ekologiczny łączący Dolinę Słupi z kompleksem jezior: Kłepicz, Stare i Nowe Przyjezierze.

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

11. Autor Raportu stwierdza:

„Raz do roku, w dniach bezdeszczowych, przeprowadzana będzie dezynfekcja klatek, dróg i wiat przy pomocy środków zalecanych przez lekarza weterynarii np. środkiem POLLENA JK. Środek ten rozpyła się w postaci mgły i nie jest on szkodliwy dla ludzi i zwierząt. Przy stosowanej rozdrobnionej formie, przenikanie środka do gruntu -nie występuje.”

oraz:

„Ferma oparta będzie na technologii ściółkowej, a powierzchnia pawilonów hodowlanych będzie dezynfekowana przy pomocy środków dezynfekcyjnych, a nie przy pomocy wody, tak więc w procesie hodowlanym nie będą powstawały ścieki przemysłowe.”

Tymczasem:

Nie określono, gdzie ostatecznie znajdą się wspomniane środki dezynfekujące. Nie stwierdzono, czy będą skażać obornik, skoro nie będą przenikać do gruntu. Jeśli będą trafiać do obornika, to należy rozważyć jego przydatność jako nawozu. Niezasadne wydaje się w tym świetle stwierdzenie, że:

„Obornik mający dużą wartość nawozową będzie przekazywany jego odbiorcom w celu jego wykorzystania jako nawóz.”

12. Autor Raportu stwierdza:

„...emisja zanieczyszczeń do powietrza z przedmiotowej fermy nerek będzie miała charakter niezorganizowany i bardzo niewielki (w niektórych przypadkach śladowy).”

a gdzie indziej:

„Odchody zwierzęce będą spadały bezpośrednio na warstwę piasku gr. 15 cm. oraz słomy rozsypanej na pisaku pod klatkami na szerokość 0,70 m. Co drugi dzień warstwa ściółki i odchodów będzie pokrywana nową warstwą słomy. Powstający obornik raz w tygodniu wywożony będzie wózkami lub taczkami ewentualnie przyczepą traktorową na planowaną płytę obornikową. Odcieki płyt gnojowych odprowadzane będą do zbiorników bezodpływowych i przepompowywane będą okresowo na płytę odciekową w celu podtrzymania procesów biochemicznych zachodzących w trakcie fermentacji.”

Tymczasem:

Biorąc pod uwagę zażalenie na dużych powierzchniach świeżego obornika, jego specyfikę chemiczną oraz przykłady innych ferm nerek o podobnej wielkości stwierdzenie o śladowej emisji jest mało wiarygodne.

13. Autor Raportu stwierdza:

„Ponadto, zgodnie z interpretacją Ministerstwa Środowiska w Warszawie – Biura Orzecznictwa Administracyjnego zaleca się odstąpić od analizy stanu zanieczyszczenia powietrza w przypadku tego typu źródeł (niezorganizowanych i o niewielkich emisjach) ze względu na fakt braku emitatorów wprowadzających zanieczyszczenia w sposób zorganizowany oraz to, że model matematyczny stosowany do obliczeń stanu zanieczyszczeń powietrza w takich przypadkach (mała emisja niezorganizowana), daje wyniki odbiegające od rzeczywistych wartości”

Tymczasem:

Autor raportu nie podaje aktu prawnego, którego dotyczy interpretacja. Nie wyjaśnia, czy dotyczy ferm nerek. Autor nie podaje nawet źródła tych informacji (!).

14. Autor Raportu stwierdza:

„Można zatem stwierdzić, że warunki hydrogeologiczne terenu planowanego przedsięwzięcia są korzystne dla lokalizacji fermy nerek.”

Tymczasem:

Stwierdzenie to próbuje oprzeć na ogólnych informacjach dotyczących gleb powiatu gryfińskiego, co nie ma uzasadnienia naukowego i jest dużym nadużyciem. Nie uwzględnia żwirowego charakteru podłoża i jego dużej przepuszczalności, nie zauważa prowadzącego tuż przy granicy działki podziemnego przepustu dla ciekłu wodnego prowadzącego do rzeki Słubi, wyposażonego w nieszczelne, uszkodzone studzienki. Teren o wysokościach względnych sięgających na niewielkiej

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

powierzchni kilkunastu metrów (!) określa niezgodnie z rzeczywistością, jako: „... lekko falisty”. Autor opiera się na mapach geologicznych o zbyt dużej skali, co wprowadza go (i czytających raport) w błąd:

„Wg mapy geologicznej Polski teren obszar omawianego przedsięwzięcia tworzą gliny zwalowe...”

15. Autor Raportu stwierdza:

„Lokalizacja i funkcjonowanie przedmiotowego przedsięwzięcia nie naruszy interesu osób prawnych i fizycznych, polegającego na uniemożliwieniu korzystania im z majątku własnego, szczególnie w zakresie nieruchomości oraz nie będzie miała wpływu na obniżenie wartości w/w dóbr materialnych z uwagi na, omówione w niniejszym opracowaniu, zabezpieczenie zamierzenia inwestycyjnego przed negatywnym jego oddziaływaniem na otoczenie.”

oraz:

„Nie przewiduje się negatywnych skutków dla osób postronnych, co wynika z faktu, iż teren fermy będzie ogrodzony i nadzorowany, a działania związane bezpośrednio z planowanym przedsięwzięciem ograniczone będą przestrzennie do działki inwestora.”

Tymczasem:

Istnieje wysokie, graniczące z pewnością ryzyko, że odory i wysokie stężenia amoniaku i siarkowodoru uniemożliwią dzieciom i młodzieży z klubu jeździeckiego korzystanie z rekreacji konnej w sąsiednim ośrodku jeździeckim. Tak samo utrudnione będzie wykorzystywanie lubianej przez turystów konnych, rowerowych i pieszych malowniczej trasy spacerowej Skotnica - Moryń Dwór z przystankiem – punktem widokowym przy pomniku przyrody „Kosodrzewina” (ok. 250 - 350 m od granic planowanej inwestycji).

16. Autor Raportu stwierdza:

„Na skutek funkcji życiowych zwierząt, jak również właściwości samych pawilonów z procesu hodowlanego na fermie (z wiat hodowlanych i płyt gnojowych) ulatniać się będzie amoniak, siarkowodor i pył z kurzem.”

Jednak:

Autor raportu nie uwzględnił w ocenie wpływu na środowisko faktu, że kurz i pył są transmiterami patogenów, które w ten sposób wydostają się z obrębu fermy i ze względu na bliskie sąsiedztwo terenów cennych przyrodniczo są zagrożeniem dla dzikich populacji ssaków i ptaków.

17. Autor Raportu stwierdza:

„Podczas wizji lokalnej na terenie planowanej inwestycji zaobserwowano, iż omawiany teren pozbawiony jest w zasadzie jakiegokolwiek fauny, z wyjątkiem awifauny bytującej okazjonalnie i drobnoustrojów oraz gryzoni bytujących w ziemi.

Na terenie przedmiotowego przedsięwzięcia i w jego obrębie nie odnotowano obecności typowo leśnych lub chronionych okazów zwierząt. Nie zaobserwowano również rzadkich gatunków ptaków”.

Tymczasem:

W obrębie planowanej inwestycji gniazdują gatunki ptaków chronione prawem polskim: Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880, ze zm.) i odpowiednich do niej rozporządzeń, między innymi Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. z 2004 r., Nr 220, poz. 2237) i europejskim, poprzez tzw. „Dyrektywę Ptasia” - czyli dyrektywę Unii Europejskiej 79/409/EEC:

1. Co najmniej 3 pary lerki *Lullula arborea*, gatunku zamieszczonego w I załączniku Dyrektywy Ptasiej;
2. Co najmniej 2 pary skowronka *Alauda arvensis*, chronionego prawem polskim.
3. Co najmniej 1 para gąsiorka *Lanius collurio*, gatunku zamieszczonego w I załączniku Dyrektywy Ptasiej;

Dla zachowania siedlisk tych gatunków niezbędne jest kontynuowanie ornego użytkowanie pól z zachowaniem zakrzaczonych i zalesionych enklaw śródpolnych.

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy norek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

W obrębie działki widoczne są także liczne tropy, ślady bytności, odpoczynku, zgryzania i inne świadczące o intensywnym wykorzystywaniu działki przez duże ssaki.

Podczas wizji lokalnej autor nie zauważył licznych śladów bytowania dużych ssaków (odchody, barłogi, zgryzania, liczne tropy), ani powszechnie znanych gatunków gniazdujących na polach (skowronek), a zauważył drobnoustroje i gryzonie bytujące w ziemi...

W stwierdzeniu autor błędnie sugeruje, że „*typowo leśne okazy...*” są w jakiś sposób bardziej predysponowane do ochrony, co jest oczywistą nieprawdą, a świadczy o niekompetencji i braku podstawowej wiedzy przyrodniczej osoby dokonującej inwentaryzacji.

18. Autor Raportu stwierdza:

„Teren opracowania położony jest w obrębie strefy krajobrazu otwartego, we wnętrzu krajobrazowym obejmującym grunty orne, w tym przedmiotową działkę wraz z otaczającymi działkami o podobnym charakterze. Nie jest to jednak wnętrze o wysokich walorach krajobrazowych, ze względu na brak dodatkowych elementów wzbogacających krajobraz. „

Tymczasem:

Działka znajduje się w proponowanym w inwentaryzacji przyrodniczej gminy Moryńskim Obszarze Chronionego Krajobrazu wnioskowanym ze względu na bardzo duże, wyróżniające się walory krajobrazowe i przyrodnicze – znaczne zróżnicowanie ekosystemów tego terenu. Działka ma urozmaiconą rzeźbę. W obrębie działki występują malownicze enklawy śródpolne z cenną roślinnością ciepłolubną, ciepłolubne zarośla o charakterze czyżni, liczne głazy narzutowe, w tym kurhan z kamiennym kręgiem. Działka wraz z całą południową skarpą doliny Słubi stanowi wyróżniający element krajobrazowy o dużych walorach przyrodniczych.

19. Autor Raportu stwierdza:

„Planowana inwestycja będzie architektonicznie wkomponowana w otoczenie zespołu urbanistyczno-krajobrazowego omawianych okolic.

Przedmiotowe przedsięwzięcie nie oszpeci krajobrazu, gdyż działka będzie ogrodzona, zagospodarowana zgodnie z obowiązującymi przepisami...”

Tymczasem:

W bliskim sąsiedztwie działki znajduje się kompleks malowniczych wzgórz roślinnością ciepłolubną, enklawami kosodrzewiny, zagospodarowanych ornie i pastwiskowo i w harmonijny sposób komponujący się z bryłą owczarni (aktualnie stadniny) zbudowanej z ciosów granitowych i cegły nietynkowanej. Wprowadzenie w tym układzie ogrodzonej siatki z pastuchem elektrycznym fermy z kompleksami klatek i płytą obornikową zdegraduje całkowicie walory krajobrazowe wzgórz, pozbawiając je waloru rekreacyjnego i widokowego.

20. Autor Raportu stwierdza:

„w przypadku przedmiotowego przedsięwzięcia trudno jest mówić o racjonalnym wariantcie alternatywnym lokalizacyjnym. Nie ma bowiem możliwości zmiany lokalizacji inwestycji, gdyż nie ma możliwości przeniesienia fermy w inne miejsce, zatem wariant lokalizacyjny nie może podlegać analizie. Podobnie jest w przypadku wariantu organizacyjnego- z uwagi na warunki meteorologiczne (głównie kierunek wiatrów) i rodzaj najistotniejszych uciążliwości z tego typu przedsięwzięć (odory) jedynym racjonalnym wariantem alternatywnym (organizacyjnym) jest lokalizacja fermy (głównie pawilonów hodowlanych i płyty obornikowej) z uwzględnieniem przeważających kierunków wiatru dla poprawienia przepływu powietrza i zmniejszenia (a nawet wyeliminowaniu) uciążliwości odorowych z fermy dla najbliższej osady ludzkiej.”

Podczas gdy:

Jedynym racjonalnym rozwiązaniem korzystnym dla środowiska jest właśnie zmiana lokalizacji. Autor twierdzi, że nie ma możliwości zmiany lokalizacji inwestycji, co jest ewidentną nieprawdą, tłumacząc, że nie można przenieść (nieistniejącej jeszcze) fermy w inne miejsce!!! Właśnie na tym polega wariantowość lokalizacji, aby unikać lokalizacji niekorzystnych społecznie i przyrodniczo.

Dalej autor błędnie dowodzi, że :

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy norek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

„W związku z powyższym wariantować można jedynie sposób prowadzenia eksploatacji (wariant technologiczny).”

Twierdzenie jest w oczywisty sposób niesłusznie, gdyż to nie od technologii (obie są stosunkowo rygorystyczne) ale od właściwej lokalizacji zależy minimalizacja wpływu inwestycji na środowisko.

Dalej autor nieuzasadnienie stwierdza, że:

„Wariantem najkorzystniejszym dla środowiska będzie podjęcie realizacji planowanego przedsięwzięcia z zastosowaniem rozwiązań techniczno-technologicznych nie wpływających negatywnie na stan środowiska naturalnego i w zgodzie z obecnie obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony środowiska i uwarunkowaniami lokalizacyjnymi.”

choć nie wziął pod uwagę rzeczywistych uwarunkowań lokalizacyjnych.

21. Autor Raportu stwierdza:

„Odejście od realizacji założonej inwestycji na danym terenie nie wpłynie w żaden sposób na stan środowiska omawianego terenu, nie przyczyni się do poprawy ani do pogorszenia warunków środowiskowych omawianego obszaru”

Po czym pseudonaukowo stwierdza, że:

„Pozostawienie omawianego gruntu ornego bez jego użytkowania lub zainwestowania przyczyni się do degradacji tego gruntu poprzez działanie naturalnych czynników środowiska tj. erozja wodna i wiatrowa, susza.”

Co jest zupełnym absurdem nie związanym z rzeczywistością. Na wyłączonych spod upraw fragmentach działki w związku ze specyficznym położeniem i warunkami glebowymi rozwijają się ciepłolubne zbiorowiska łąkowe i zaroślowe, w tym dwa wcześniej wspomniane, cenne siedliska natura 2000. Utrzymanie użytkowania ornego lub użytkowanie pastwiskowe jest też warunkiem funkcjonowania tu wymienionych wcześniej gatunków ptaków.

W związku ze specyficznymi warunkami panującymi na terenie działki 188/10 (przepuszczalne, lekko alkaliczne gleby zwirowe o charakterze pararendzin silnie nagrzewające się w sezonie wegetacyjnym) zbiorowiska segetalne funkcjonujące w obrębie upraw są bogate w ciepłolubne gatunki rzadkie i cenne, w tym: **oset zwisły *Carduus nutans*** (poniżej stu stanowisk w Polsce) i **wilczomlecz drobny *Euphorbia exigua***. Dla zachowania tych gatunków niezbędna jest kontynuacja ornego użytkowania gruntów.

22. Autor Raportu stwierdza:

„ Nie jest jednoznacznie zbadane udowodnione, że związki odorowe wpływają ujemnie na zdrowie człowieka, pomimo ich uciążliwości... ”

nie biorąc pod uwagę samopoczucia ludzi, co w świetle nauki ma bezpośredni związek z ich zdrowiem.

23. Autor Raportu stwierdza:

„ Norki amerykańskie są zwierzętami mięsożernymi- zręcznymi myśliwymi i stanowić mogą zagrożenie dla rodzimej fauny, szczególnie wodnej. Norki zjadają drobne ssaki (piżmaki, zajęce, ryjówki), a także żaby, bezkręgowce - stawonogi (np. raki,), ślimaki i owady, a często również ryby i ptactwo wodne. Norki zjadają także jaja ptaków, są również wybitnie niebezpieczne dla drobiu: kur, kaczek, gołębi.

oraz:

„... (norki osiedlają się głównie na terenach nadrzecznych)... ”

Co nie przeszkodziło mu uznać lokalizacji odległej o niecałe 300 m od cennych przyrodniczo rozlewisk rzeki Słubi, w sąsiedztwie dwóch ostoj ptasich sieci Natura 2000 za korzystną przyrodniczo.

WNIOSKI:

1. Raport został przygotowany niedbale, nie opisuje w sposób nawet minimalny faktycznych uwarunkowań przyrodniczych terenu planowanej inwestycji.

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy norek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

2. Napisania raportu nie poprzedziło rzetelne zebranie danych naukowych o walorach przyrodniczych i krajobrazowych lokalizacji.
3. W obrębie terenu planowanej inwestycji i jego sąsiedztwa nie został przeprowadzony nawet podstawowy monitoring przyrodniczy.
4. Raport zawiera szereg błędów merytorycznych i przemilczeń i prób manipulacji faktami wyłożonych powyżej.
5. Ze względu na bliskie sąsiedztwo z obszarami o wybitnych walorach przyrodniczych: Ostoi Cedyńskiej i Doliny Dolnej Odry oraz projektowanego w inwentaryzacji przyrodniczej gminy Moryń użytku przyrodniczego nr. 9. należy nałożyć na wnioskujący podmiot obowiązek co najmniej rocznego monitoringu przyrodniczego obejmującego awifaunę, teriofaunę i herpetofaunę. W obrębie działki i najbliższego otoczenia (do 500 m) należy przeprowadzić analizę flory i zbiorowisk roślinnych obejmującą cały okres wegetacyjny.
6. Autor wielokrotnie powołuje się na jakies dane naukowe i analizy, których źródeł nie cytuje.
7. Duże ilości powstającej w procesie produkcyjnym padliny (co 3 dni wybieranej z konfiskatora) i resztek karmy przywabiać będą ptaki z blisko sąsiadujących ostoi ptasich sieci Natura 2000, dla których elektryczny pastuch stanowi śmiertelne zagrożenie.
8. W prognozie założono wieloletnią bezawaryjność procesu produkcji, nie uwzględniono sytuacji szczególnych, jak silne wichury i ulewy, awarie i przerwy w dostawach prądu, pęknięcia rur wodociagowych, sabotaż ze strony organizacji broniących praw zwierząt, niezamierzone błędy pracowników. **W przypadku tak niefortunnej lokalizacji przedsięwzięcia czynniki te mają znaczenie pierwszorzędowe, a ich brak w raporcie stanowi poważne uchybienie formalne.**
9. Zakładane w raporcie emisje kurzu i pyłu oraz nie uwzględnione w raporcie drobne zwierzęta, jak szczury czy ptaki wróblowate (których obecności na fermie nie da się całkowicie wyeliminować środkami technicznymi) będą stanowiły transmitery patogenów chorobotwórczych do populacji zasiedlających cenne przyrodniczo tereny sąsiadujące, w ten sposób negatywnie wpływając na ich podmiot ochronny.
10. Autor zlekceważył konieczność uwzględnienia w raporcie **wariantowości lokalizacji**, która przy tego typu inwestycjach ma **znaczenie kluczowe** i decyduje o stopniu ich wpływu na środowisko. Poświadcza nieprawdę, twierdząc, że ferma już istnieje i nie da jej się przenieść.
11. Zgodnie z obowiązującą w prawodawstwie Unii Europejskiej zasadą przezorności wszelkie niejasności, wątpliwości, sytuacje nierozstrzygalne jednoznacznie zawsze rozstrzyga się na korzyść przyrody.

Opracował:

Paweł Pluciński

OPINIA

Negatywny wpływ norki amerykańskiej *Mustela vison* na wybrane gatunki zwierząt

1. Dyspersyjność norki amerykańskiej

W celu oszacowania negatywnego wpływu planowanej fermy norek na awifaunę doliny Odry oraz mniejszych rzek i jezior w okolicy konieczne jest ustalenie, czy drapieżniki wydostające się z fermy będą w stanie dotrzeć do okolicznych zbiorników wodnych. Dotychczasowa obszerna wiedza dotycząca dyspersyjności norki amerykańskiej pozwala z całą pewnością stwierdzić, że zarówno Dolina Odry jak i doliny mniejszych rzek i okolicznych jezior pozostają w zasięgu dyspersji omawianego gatunku. Przytoczyć tu można przede wszystkim wyniki badań telemetrycznych prowadzonych na Pojezierzu Mazurskim (Brzeziński 1998, Brzeziński i inni 2010a). Dwie samice i dwa samce norki amerykańskiej z nadajnikami radiotelemetrycznymi śledzone w roku 1999 przemieszczały się w tempie dochodzącym do 767 m w ciągu doby. Wynik ten pokazuje, że znajdujące się w promieniu zaledwie kilku kilometrów od lokalizacji planowanej fermy łęgowska ptaków wodnych będą w ciągu kilku dni kolonizowane przez uciekające z fermy drapieżniki.

2. Negatywny wpływ norki amerykańskiej na ptaki

Negatywny wpływ norki amerykańskiej na rodzime kręgowce, w tym przede wszystkim na ptaki, jest bezdyskusyjny i bardzo dobrze udokumentowany (przegląd w: Bonesi i Palazon 2007). Również z terenu Polski istnieje kilka badań potwierdzających negatywny wpływ norki na rozmieszczenie i liczebność innych zwierząt (Bartoszewicz i Zalewski 2003, Osojca 2004, Brzeziński 2008, Ręk 2009, Brzeziński i inni 2010b). Negatywny wpływ jest wynikiem drapieżnictwa norek na ptakach dorosłych (np. na wysiadujących samicach) a także na jajach i pisklętach (Brzeziński 1992, Bartoszewicz i Zalewski 2003, Brzeziński 2008). Przykładowo, Bartoszewicz i Zalewski (2003) wykazali, że wiosenno-letni pokarm norki amerykańskiej w rezerwacie Słońsk, a więc w terenie graniczącym z ostoją „Dolina Dolnej Odry”, składał się w 45-60% z ptaków (procent biomasy). Wynik ten pokazuje, że w kluczowym dla rozrodu ptaków sezonie wiosennym norki w dużym stopniu polują właśnie na ptaki (Bartoszewicz i Zalewski 2003). Również Brzeziński (2008) wykazał z Pojezierza Mazurskiego, że samica norki, której terytorium sąsiadowało z kolonią ptaków wodnych polowała głównie na ptaki, ich jaja i pisklęta, które stanowiły łącznie 73,6% biomasy zjadanej przez drapieżnika.

Silny negatywny wpływ norki amerykańskiej na ptaki wodne był wykazywany również w wielu innych regionach, w których introdukowano tego drapieżnika: w Patagonii (Peris i inni 2009), w Chile (Schlutter i inni 2009), w Czechach (Padysakova i inni 2009), w Finlandii (Banks i inni 2008) i w wielu innych. Biologiczne konsekwencje obecności norki amerykańskiej dla populacji ptaków wodnych są dość dobrze poznane. Najczęściej obecność tego drapieżnika powoduje silny spadek liczebności, obniżenie sukcesu lęgowego, a w efekcie często całkowitą ekstynkcję populacji ptaków narażonych na drapieżnictwo norki. Badań dokumentujących te zjawiska jest wiele. Ratcliffe i inni (2008) wykazali, że rybitwy narażone na drapieżnictwo norki wyprowadzały jedynie 0,33 młodego na parę, podczas gdy produkcja młodych w przypadku gniazd chronionych przed norką wrastała o 253%. Negatywny wpływ norki na populacje ptaków lęgowych jest również wyraźnie widoczny w przypadku

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

- Bartoszewicz, M. and Zalewski, A. 2003. American mink (*Mustela vison*) diet and predation on waterfowl in the Słońsk Reserve, western Poland. *Folia Zool.* 52 (3): 225-238.
- Clode D., Macdonald D.W. 2002 Invasive predators and the conservation of island birds: the case of American Mink *Mustela vison* and terns *Sterna* spp. in the Western Isles, Scotland: Colonies were larger and breeding success lower in mink-inhabited areas. *British Trust for Ornithology (BTO). Bird Study.* 49, 118 – 123.
- Ferreras P., MacDonald D.W. 1999. The impact of American mink *Mustela vison* on water birds in upper Thames. *Journal of Applied Ecology.* 36, 701 – 708.
- Hammershøj, M. 2004. PhD thesis – Population ecology of free-ranging American mink *Mustela vison* in Denmark. National Environment Research Institute. Ministry of Environment. Denmark (http://www2.dmu.dk/1_Viden/2_Publikationer/3_Ovrige/rapporter/Phd_MHA.pdf)
- Meier, S. B. 2005. Master thesis – American Mink *Mustela vison* in the Danish harbour environments and the harbours role as dispersal centres. Zoological Museum University of Copenhagen.
- Rushton, S. P., Barreto, G. W., Cormack, R. M., Macdonald, D. W. and Fuller, R. 2000. Modelling the effects of mink (*Mustela vison*) and habitat fragmentation on the water vole. - *Journal of Applied Ecology* 37: 475-490.
- Telfer, S., Holt, A., Donaldson, R. and Lambin, X. 2001. Metapopulation process and persistence in remnant water vole populations. - *Oikos* 95: 31-42.
- Skirnisson, K. 1979. Food habits of Mink (*Mustela vison* Schreber) in Grindavik, south west Iceland. – *Naturufræðingurinn* 49: 194-203.
- Woodroffe, G., Lawton, J. and Davidson, W. 1990. The impact of feral mink *Mustela vison* on water voles *Arvicola terrestris* in the North Yorkshire Moors National Park. - *Biological Conservation* 51: 49-62.

Opracował:

Dominik Marchowski

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy norek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

Polski. Analiza wieloletnich badań dotyczących awifauny jezior mazurskich wskazuje, że po pojawieniu się norki amerykańskiej na tym terenie liczebność populacji wielu gatunków ptaków wodnych drastycznie spadła (Osojca 2004, 2005). Pierwsze osobniki norki amerykańskiej stwierdzono na tym terenie w roku 1982, a w ciągu kolejnych 10-ciu lat nastąpił silny wzrost liczebności. W efekcie, zagęszczenie norki ustabilizowało się na poziomie często przekraczającym 10 osobników na 10 km linii brzegowej jeziora (Brzeziński 1998, Brzeziński i inni 2010a). W tym samym czasie odnotowano silny spadek liczebności wielu gatunków ptaków, na przykład czernicy (z ok. 50 par do 2-3 par), śmieszki (z ok. 45 par do zera), krzyżówki (z ok. 70 par do 9-15 par). Bardzo silny spadek odnotowano w przypadku łyski, gatunku wyjątkowo narażonego na drapieżnictwo ze strony norki. Według Osojcy (2005), liczba par łyski na jeziorze Łuknajno spadła z ok. 110 par w roku 1982-87 do 3-6 par w roku 2002. Również na wielu innych jeziorach stwierdzono wyraźny spadek liczebności (Brzeziński, Nattorf, Księżopolski, Żmihorski w przygotowaniu): z łącznej liczebności 725 par w okresie przed pojawieniem się norki do zaledwie 31 par po pojawieniu się tego drapieżnika.

Przytoczone wyżej wyniki badań wskazują jednoznacznie na silny negatywny wpływ norki amerykańskiej na populacje ptaków wodno-błotnych.

3. Negatywny wpływ norki amerykańskiej na inne zwierzęta

Norka amerykańska, będąca typowym generalistą pokarmowym, oddziałuje na drodze drapieżnictwa również na inne niż ptaki grupy kręgowców, w tym na gatunki rzadkie i chronione. Wymienić tu można dobrze udokumentowany i będący obiektem wielu badań wpływ norki na karczownika *Arvicola amphibius* (Macdonald i inni 2002). Gatunek ten w Polsce jest jeszcze względnie liczny, jednak w wielu europejskich krajach jest uznawany za zagrożony i ginący. W Polsce negatywne oddziaływanie norki na ssaki ziemno-wodne odnotowano w przypadku piżmaka *Ondatra zibethicus*. W regionach, gdzie pozyskanie norki było największe, wskaźniki liczebności piżmaka spadły aż 170-krotnie w ciągu ostatnich 30 lat (Brzeziński i inni 2010b). Mimo, że piżmak, jako gatunek obcy w Europie nie jest obiektem zainteresowania służb ochrony przyrody, to przykład ten wyraźnie pokazuje jak silne może być oddziaływanie norki na populacje ssaków, z którymi współwystępuje ona w środowisku naturalnym. Gorzej poznany jest wpływ norki na inne drapieżniki, np. tchórza i wydrę, a badania z Białorusi pokazują, że norka amerykańska przyczynia się do spadku liczebności skrajnie rzadkiej i ginącej norki europejskiej (Sidorowich i Macdonald 2001; w Polsce od kilkadziesiąt lat niestwierdzana). Warto także wspomnieć o negatywnym oddziaływaniu norki amerykańskiej na bezkręgowce takie jak raki (Fischer i inni 2009). Badania Fischer'a i innych pokazują, że śmiertelność w wyniku drapieżnictwa norki może być istotnym czynnikiem kształtującym liczebność tych bezkręgowców. Przytoczone wyżej fakty potwierdzają, że negatywny wpływ norki amerykańskiej na rodzime gatunki zwierząt wodno-błotnych jest silny i może doprowadzić do gwałtownych spadków ich liczebności, co ma kluczowe znaczenie dla oceny potencjalnego oddziaływania planowanej fermy norek w Moryniu na gatunki będące celem ochrony obszarów Natura 2000 znajdujących się w najbliższej okolicy.

Literatura

- Banks PB, Nordstrom M, Ahola M, et al. 2008. Impacts of alien mink predation on island vertebrate communities of the Baltic Sea Archipelago: review of a long-term experimental study. *Boreal Environment Research* 13: 3-16.
- Bartoszewicz M, Zalewski A. 2003. American mink, *Mustela vison* diet and predation on waterfowl in the Słońsk Reserve, western Poland. *Folia Zoologica* 52: 225-238.
- Bonesi L, Palazon S. 2007. The American mink in Europe: status, impacts, and control. *Biological Conservation* 134: 470-483.

Załącznik do pisma Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego dotyczącego: inwestycji polegającej na budowie fermy nerek o obsadzie 375 DJP na działce nr 188/10 w obrębie Stare Objezierze, gmina Moryń

- Brzeziński M. 1998. Biocenotyczna funkcja norki amerykańskiej *Mustela vison* w strefie pobraża jeziornego. Praca doktorska, Zakład Ekologii, Uniwersytet Warszawski.
- Brzeziński M, Romanowski J, Żmihorski M, et al. 2010b. Muskrat (*Ondatra zibethicus*) decline after the expansion of American mink (*Neovison vison*) in Poland. *European Journal of Wildlife Research* (w druku)
- Brzeziński M. 2008. Food habits of the American mink *Mustela vison* in the Mazurian Lakeland, Northeastern Poland. *Mammalian Biology* 73: 177–188.
- Brzeziński M, Marzec M, Żmihorski M. 2010a. Spatial distribution, activity, habitat selection of American mink (*Neovison vison*) and polecats (*Mustela putorius*) inhabiting the vicinity of eutrophic lakes in NE Poland. *Folia Zoologica* (w druku)
- Macdonald DW, Sidorovich VE, Anisomova EI, et al. 2002. The impact of American mink *Mustela vison* and European mink *Mustela lutreola* on water voles *Arvicola terrestris* in Belarus. *Ecography* 25:295-302.
- Osojca G. 2004. Zmiany awifauny Rezerwatu Biosfery „Jezioro Łuknajno” na przestrzeni ostatnich 20 lat. Praca magisterska, Zakład Ekologii, Uniwersytet Warszawski.
- Osojca G. 2005. Zmiany awifauny lęgowej Rezerwatu Biosfery „Jezioro Łuknajno” w latach 1982-2002. *Notatki Ornitologiczne* 46: 77-87.
- Padysakova E, Salek M, Polednik L, et al. 2009. Removal of American mink increases the success of simulated nests in linear habitat. *Wildlife Research* 36: 225-230.
- Peris SJ, Sanguinetti J, Pescador M. 2009. Have Patagonian waterfowl been affected by the introduction of the American mink *Mustela vison*? *Oryx* 43: 648-654.
- Ratcliffe N, Craik C, Helyar A, et al. 2007. Modelling the benefits of American Mink *Mustela vison* management options for terns in west Scotland. BOU Annual Meeting on Birds as Predators and as Prey, 2007 Univ Leicester, Leicester, ENGLAND. *IBIS* 150: 114-121, Suppl. 1.
- Ręć P. 2009. Are changes in predatory species composition and breeding performance responsible for the decline of Coots *Fulica atra* in Milicz Ponds Reserve (SW Poland)? *Acta Ornithologica* 44: 45-52.
- Schuttler E, Klenke R, McGehee S, et al. 2009. Vulnerability of ground-nesting waterbirds to predation by invasive American mink in the Cape Horn Biosphere Reserve, Chile. *Biological Conservation* 142: 1450-1460.
- Sidorovich V, MacDonald DW. 2001. Density dynamics and changes in habitat use by the European mink and other native mustelids in connection with the American mink expansion in Belarus. *Netherlands Journal of Zoology* 51:107-126.

Opracował:

Michał Żmihorski